

природокористуванням і охороною довкілля; пошуком інновацій, які здатні замінити індустріальну, сировинну економіку факторами п'ятого та шостого технологічних рівнів. На сьогоднішній день такою ланкою стає саме інноваційний економічний механізм, тому що наріжною проблемою України є впорядкування різноспрямованих інтересів влади, бізнесу та громад. Своєю чергою, це потребує пошуку методів гармонізації відносин між суб'єктами господарювання.

Таким чином, одним із найбільш прийнятних шляхів розв'язання протиріч між економічним зростанням і збереженням стану навколишнього середовища слід вважати орієнтацію на інноваційний екологічно збалансований розвиток ринку екологічних товарів шляхом переходу на нові принципи управління ефективністю, використовуючи маркетингові орієнтири прийняття стратегічних рішень. Інноваційність у сфері екології має ґрунтуватися на розробці й використанні ефективних екологічно чистих безвідходних та маловідходних технологій, які сприяють зменшенню обсягів розсіюваних відходів та споживання первинних природних матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Горбач Л. М. Екологічні інновації як визначальний елемент нової моделі природокористування / Л. М. Горбач // Економіка природокористування і охорони довкілля. - 2013. - 2013. - С. 89-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/epod_2013_2013_16
2. Белякова О. В. Екологічні інновації – шлях розвитку ринку екологічно чистих товарів / О. В. Белякова // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2011. - № 4(2). - С. 268-272. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2011_4%282%29_38

Тарасюк М.Л., студентка
Хмурова В.В., к.е.н., доцент
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ, Україна

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Постановка проблеми. В основі сучасних управлінських теорій, об'єктів досліджень, певних сфер діяльності лежить проектний підхід. Проектний підхід є особливо актуальним під час управління інвестиціями у сферах будівництва, нафтогазовидобутку, створенні та модернізації об'єктів інфраструктури, управлінні інноваційною діяльністю. Особливо активно проектний підхід поширюється під час реалізації інвестиційних та інноваційних проектів, що й зумовлює актуальність проблеми та необхідність ґрунтовного дослідження нових механізмів проектного підходу.

Виклад основного матеріалу. Перша угода, яка згодом отримала назву проектного фінансування, відбулася в 1930-і рр. у штаті Техас (США) щодо фінансування нафтовидобувної проектної компанії. У 1970–1990-і рр. проектне фінансування інтенсивно розвивалося в електроенергетиці та інших галузях суспільної інфраструктури, широко застосовувалося для фінансування світового поширення мобільної телефонії. Кожен проект характеризується параметрами,

серед яких мета, вартість, бюджет і життєвий цикл проекту. Мета проекту визначає очікуваний результат реалізації проекту. Від того, наскільки конкретно сформульовано мету проекту, залежатиме тривалість життєвого циклу, вартість проекту, його ефективність. Бюджет проекту – це запланована сума інвестицій, що затверджена цільовим призначенням для реалізації проекту, то вартість проекту, що вимірюється фактичними витратами, може перевищувати цю суму або бути меншою за неї. Як наслідок, у першому випадку компанії, яка реалізує проект, слід шукати і залучати додаткові інвестиційні ресурси. У другому випадку буде отримано економію, яка становитиме додатковий прибуток від реалізації проекту.

Під життєвим циклом проекту розуміють період від моменту зародження ідеї проекту до моменту досягнення мети, – тобто це послідовно виконувані стадії проекту: передінвестиційна, інвестиційна, експлуатаційна та завершення проекту. На передінвестиційній стадії проводиться проектний аналіз, щоб визначитись, якого обсягу фінансування потребує проект, хто може виступити інвесторами, спонсорами чи кредиторами проекту, кому буде цікава продукція (чи послуги), створена внаслідок реалізації проекту, яка його тривалість. Таким чином, під інвестиційним проектом розуміють комплекс дій (робіт, послуг, управлінських операцій і рішень), спрямованих на досягнення сформульованої мети, що вимагає здійснення інвестицій.

Серед інвестиційних проектів, які можна класифікувати за їх обсягами та сферою реалізації на малі, середні та великі, окремо виділяються дуже великі проекти, у реалізації яких зацікавлені не лише багато компаній, але й декілька країн. Такі великомасштабні проекти називаються мегапроектами, і вони потребують значних коштів для здійснення. Як правило, власних ресурсів ініціаторам проекту не вистачає, тому виникає потреба залучення інших джерел фінансування. Такі проекти потребують особливого фінансування, яке містить комплексні інвестиційні ресурси як стратегічних інвесторів (програмно-цільове фінансування з державних бюджетів країн, що задіяні в реалізації міжнародних проектів) та великих транснаціональних компаній так і кошти мажоритарних інвесторів (приватних інвесторів, які є власниками цінних паперів, випущених під реалізацію проекту). Таким чином, виникає новий механізм фінансування великомасштабних міжнародних проектів – проектне фінансування, який здатний до забезпечення їхнього самофінансування. Саме в таких випадках використання механізму проектного фінансування є доцільним. В умовах глобалізації він дозволяє долучати до фінансування великих за масштабами проектів інвестиційні ресурси банків, стратегічних небанківських фінансових посередників (інвестиційних компаній, недержавних пенсійних фондів), держави, юридичних та фізичних осіб, зацікавлених у реалізації проекту. Проектне фінансування – це фінансування великомасштабних довгострокових проектів (програм) розвитку та модернізації інфраструктури, промисловості, енергетики, інноваційних програм та проектів із використанням специфічних фінансових інструментів. проекту. Інакше кажучи, проектне фінансування – це така структура запозичень, повернення коштів при якій базується на першочерговому

використанні грошових потоків, що генеруються проектом, а всі активи, права та вигоди є цінними паперами вторинного ринку і своєю чергою їх використовують як забезпечення. Проектне фінансування особливо привабливо для приватного сектора економіки, оскільки дає можливість позабалансового фінансування великих проектів. Цей механізм дозволяє їм реалізацію капіталомістких проектів в умовах обмеженого регресу. Це передбачає, що в разі невдачі кредитори мають обмежене право перекладати на позичальника відповідальність за погашення кредиту (зазвичай таке право обмежене вартістю майна, створеного завдяки залученим коштам під час реалізації проекту). Розроблений механізм поділу інвестиційних витрат, ризиків і винагороди між зацікавленими сторонами дозволяє підвищити ймовірність залучення необхідних коштів, що забезпечує вчасну реалізацію проекту.

Як правило, частіше проектне фінансування застосовується для нового проекту, ніж для вже створеного бізнесу (зазвичай використовують під час реструктуризації заборгованості). Джерело повернення вкладених коштів – прибуток від реалізації інвестиційного проекту. Частка залученого капіталу в загальному обсязі фінансування проекту становить 70–80% (великий «фінансовий важіль»). Найважливіша особливість проектного фінансування полягає в тому, що для реалізації конкретного проекту створюється спеціальна проектна компанія (SPV – special purpose vehicle, SPE – special purpose entity), яка залучає ресурси (не тільки грошові) для реалізації проекту, здійснює реалізацію проекту і розраховується з кредиторами й інвесторами проекту з коштів (грошового потоку), що генеруються самим проектом. Друга особливість проектного фінансування полягає в практичній відсутності активів для забезпечення повернення отриманих позикових коштів на початковому етапі інвестиційної стадії проекту. Забезпеченням повернення позикових коштів, що залучаються SPV, є грошовий потік, що генерується проектом. Виплати відсотків і основної частини боргу здійснюються завдяки грошовим потокам такого проекту. Таким чином, проектне фінансування дозволяє компаніям істотно знизити витрати з розвитку підприємства завдяки отриманню порівняно недорогих інвестиційних кредитів, оскільки в його основу покладена ідея фінансування завдяки доходам, які принесе проект у майбутньому.

Висновки. Отже, через брак масштабних інвестиційних проектів в Україні механізми проектного фінансування практично не використовують. Найбільш масштабні проекти в Україні фінансувалися шляхом об'єднання інвестиційних ресурсів декількох банків, але сьогодні, у зв'язку зі складною політичною ситуацією в країні та кризовим станом вітчизняної банківської системи, таких проектів у цивільній сфері майже немає. Втім, розвиток країни є неможливим без здійснення масштабних проектів із модернізації базових стратегічних галузей промисловості, інноваційних проектів в аерокосмічному комплексі, енергетиці, машинобудуванні, транспорті, аграрній сфері. Саме тоді виникне потреба в залученні значних інвестиційних коштів іноземних стратегічних партнерів (країн, транснаціональних компаній, банків, інвестиційних компаній тощо).

Список використаних джерел:

1. Esty, Benjamin C. Modern Project Finance Teaching Notes. New York : John Wiley & Sons, Inc., 2004.
2. Nevitt Peter K., Fabozzi Frank J. Project Financing / Nevitt Peter K., Fabozzi Frank J. – 7th Edition // ISBN 1 85564 791 5. Published 2000. – 498 p.
3. Сословський В. Г. Проектне фінансування в схемах : навч. посібник для самот. вивч. дисц. / В. Г. Сословський. – К. : «Новий Світ-2000», 2011.
4. Бардиш Г. О. Проектне фінансування : підручник / Г. О. Бардиш. – 3-тє вид., перероб. та доповн. – К. : «Хай-Тек-Прес», 2008. – 464 с.

Ховрак І.В., к.е.н., доцент
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м.
Кременчук, Україна

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ З СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У світовому просторі вищої освіти важливість соціальної місії та соціальної відповідальності закладів вищої освіти є аксіомою. Саме тому університети активно реалізують різноманітні соціальні ініціативи, залучають до них значну кількість стейкхолдерів (студентів, викладачів, адміністративний персонал, роботодавців та представників місцевих громад), розробляють звіти з соціальної відповідальності та збалансованого розвитку. При цьому соціальна місія відображається у загальній місії закладу освіти. Варто додати, що окремі університети вже є учасниками спільноти GRI та розробляють звітність із соціальної відповідальності, у тому числі відповідно до стандартів GRI (табл. 1-2). GRI є незалежною міжнародною організацією, яка представила перший звіт про збалансований розвиток у 1997 році. Спільнота GRI є каталізатором прозорості, простором для обміну досвідом та історіями успіху. Приєднання до спільноти потребує натхнення призводити до позитивних змін в організації та суспільстві, співпраці з різними зацікавленими сторонами, сприяння поширенню місії та стратегії GRI.

Таблиця 1

Університети-учасники спільноти GRI

Університет	Країна	Приєднання до спільноти
Arizona State University	США	2017-06-30
Centrum Católica Graduate Business School	Перу	2018-10-24
Fundación Universitaria del Área Andina	Колумбія	2015-03-06
Instituto Superior de Administracao e Economia (ISAE)	Бразилія	2015-03-03
Rotterdam University of Applied Sciences, Rotterdam Business School	Нідерланди	2019-02-04
Universidad Anáhuac - Centro IDEARSE	Мексика	2009-12-10
University of Amsterdam Business School	Нідерланди	2007-10-03

* складено за даними джерела [1]

Станом на 24.10.2019 року, аналіз бази звітів GRI свідчить, що 157 закладів вищої освіти з різних країн розробили і розмістили 435 звітів. Представлені університети є різними за розмірам та освітніми програмами (104 великих, 5